

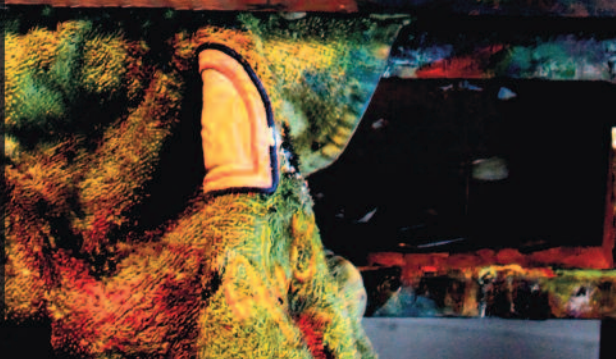
zacht
voor kleuren
hard
voor vlekken

Het primair onderwijs:
toen, nu en straks

Jacques Jacobs

Inleiding

“Zacht voor kleuren, hard voor vlekken.” Deze slagzin afkomstig uit de was-middelenreclame is afgeschreven en stoffig. Maar na een wasbeurt weer fris genoeg voor hergebruik.

In 1954 huppelde ik in korte broek de school binnen. Nu in 2015 loop ik er in kostuum weer uit. Als consument, leerkracht, schoolleider, opleider, ontwikkelaar, auteur, ondernemer, adviseur en inspecteur heb ik mezelf alle hoeken van de school laten zien.

Nu schrijf ik op hoe het in mijn ogen was, hoe het is en hoe het mogelijk verder zal gaan. Het is een persoonlijk verhaal zonder wetenschappelijke pretentie. Wel hoop ik de lezer af en toe te verleiden tot een doorkijkje en een glimlach.

Het boek bevat kleuren zoals kansen bieden en een gezond zelfbeeld ontwikkelen, en dit met bemoediging als de algemene onderlegger. Maar de wereld bestaat niet alleen uit kleuren. Pesten is een van de meest donker gevlekte tegenhangers van al dat moois. Maar we zien veel andere vlekken en vlekjes zoals: geen doorzettingsvermogen opbouwen, faalangst ontwikkelen, de lat te laag leggen en beroerd uitleggen.

Het geheel betreft zes hoofdstukken, met in het eerste hoofdstuk enkele persoonlijke ervaringen als kind, schoolleider, ouder en inspecteur van het onderwijs. In de volgende drie hoofdstukken staan achtereenvolgens de leerkracht, de schoolleider en de ouder met de opvoeding centraal. Dan komt de vraag aan de orde wie de baas is in scholenland. In het laatste hoofdstuk waag ik het een blik te werpen in de toekomst van het funderend onderwijs.

Ten slotte is er nog een supplement met een chronologisch overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in het primair onderwijs van 1950 tot heden.

Ik probeer zacht voor kleuren en hard voor vlekken te zijn en ik schrijf daarover met een glimlach. Met een serieuze glimlach wel te verstaan.

Jacques Jacobs

Voorwoord

Onlangs reed ik langs het pleintje waaraan mijn oude basisschool gevestigd was. Was, want de Samenwerkingsschool is er niet meer. In de helft van het gebouw is nog een school voor speciaal onderwijs gevestigd. De andere helft is prijsgegeven aan een bedrijf dat zich met managementadvies bezighoudt. Ik rijd er vermoedelijk nooit meer langs, mijn ouders zijn laatst verhuisd.

Naar een oud schoolgebouw kijken levert als vanzelf enige melancholieke bespiegelingen op, over de jongen die je was, de tijd die maar voortdert. Een beetje op niks af als je eerlijk bent.

Jacques Jacobs heeft in dit boek een heroïsche poging gedaan dergelijke persoonlijke bespiegelingen te verbinden aan observaties en analyses over de aard en ontwikkeling van het onderwijs in Nederland.

De lezer belandt daarmee in een achtbaan van gedachten die een geliefde attractie is, voor wie Jacques weleens heeft zien spreken. Zelfspot is hem niet vreemd, relativering ook niet. Al die grote ideeën, die zijn vooral interessant voor mensen die zichzelf interessant vinden, lijkt Jacobs te suggereren.

Overschat je mogelijkheden niet, maar onderschat het belang van de school nooit. Want dat is wat uit deze pagina's het meest opspat. De onvoorwaardelijke liefde voor de school, de klas, het kind. Waarin de klassieke ambitie om kinderen te verheffen, dubbeltjes tot kwartjes op te poetsen, onverminderd urgent is.

Uiteindelijk keert Jacques Jacobs steeds weer terug naar wat, ook voor hem, de essentie van onderwijs is. Kleine pedagogische momenten. Meesterschap op de vierkante millimeter, waarin empathie, de juiste vraagstelling tot beslissend resultaat leidt. Het is iets wat iedere leerling, iedere docent en ook iedere inspecteur weet: uiteindelijk is het onderwijs een ambacht. En voor ambacht is toewijding en liefde nodig. Daar heeft het Jacques Jacobs geen dag in zijn imposante onderwijsleven aan ontbroken.

Arnold Jonk

Hoofdinspecteur van het onderwijs

Jacques Jacobs stapt in 1954 als kleuter de school binnen, om er in 2015 als inspecteur van het onderwijs weer uit te stappen. Hij schrijft toegankelijk en met humor hoe het primair onderwijs is, maar ook hoe het was en het in de toekomst kan worden.

Jacques Jacobs schreef meerdere boeken, artikelen, columns en leergangen. Jacobs werkte onder andere als schoolleider, kerndocent bij de opleiding van schoolleiders, als trainer adviseur bij de Hogeschool van Nijmegen en Arnhem en als inspecteur van onderwijs. Hij is vanaf 1986 tot heden tevens redacteur van het vaktijdschrift Basisschoolmanagement, waarin hij ook een column schrijft. Hij was jarenlang betrokken bij een opleiding voor zwemonderwijzers.

Wat schreven onderwijsdeskundigen over het boek:

De onderwijsadviseur:

"Het is een vrolijk boek met veel informatie over de onderwijspraktijk. Het zet aan tot denken en is een aanrader voor iedereen met interesse voor het onderwijs."

De hoofdinspecteur:

"Voor het onderwijsambacht is toewijding en liefde nodig. Daar heeft het Jacques Jacobs geen dag in zijn imposante onderwijsleven aan ontbroken".

De schoolleider:

"Een toegankelijk boek met diepgang, maar ook met humor geschreven. Dit mag je niet missen!"

De inspecteur van onderwijs:

"Vaak heel erg komisch, met wijze lessen, lekker leesbaar, herkenbaar, mooi tijdsbeeld, veel persoonlijke ervaringen. Dit boek past prima in de vakantiekoffer."

De leerkracht:

"Ik moest bij het lezen vaak hardop lachen, maar het zet ook aan tot reflectie. Prachtig geschreven."